

DN Sorøs besigtigelser af markante fortidsminder i Sorø kommune

Vielsteddyssen i den nordlige del af kommunen

Dyssen i Vindelbro Skovpart

- Besigtigelse i den nordlige del af kommunen: 12. juni 2021
- Besigtigelse i den sydlige del af kommunen d. 16. oktober 2021

Oversigt over indhold og formål med notatet

DN Sorø's Natur- og Fredningsgruppe har arbejdet med 'Den lille Natur', som bl.a. omfatter de markante fortidsminder, som findes rundt om i vores omgivelser, og som vi ofte overser, men som ofte rummer små oaser af biodiversitet og en masse historie og åndehuller.

I den forbindelse foretog DN Sorø i 2021 2 rundture til de mere markante fortidsminder i Sorø kommune, for at kigge på disse med bredt sigte for at undersøge bl.a. biodiversitet, adgangsforhold, tilstand og information. Notatet skal efterfølgende tilstilles Sorø Kommunes forvaltning i forbindelse med en opfordring til at tage hånd om Kommunens fortidsminder som en del af 'Den lille Natur', men også for at opfordre Kommunen til at igangsætte arbejdet med at få ejere og borgere til at indgå i et samarbejde omkring vedligeholdelse af og information om fortidsminderne.

Notatet er udarbejdet af medlemmerne af DN Sorø Natur- og fredningsgruppe, men besigtigelsen har været åben for alle aktive i DN Sorø.

De aktive i besigtigelsen d. 12. juni 2021. Fra venstre: Ella Hilker, Henning Bussenius-Larsen, Jens Jørgen Hansen, DN Sorø's formand Niels Hilker, tovholder for arbejdsgruppen Jan Woollhead og Jan E. Pedersen. Fotograf og deltager: Rolf Lehrmann

De aktive i besigtigelsen d. 16. oktober 2021. Fra venstre: Tovholder for arbejdsgruppen Jan Woollhead, Ella Hilker, DN Sorø's formand Niels Hilker, Lone Kunkel, Jan E. Pedersen, Jens Jørgen Hansen, Henning Bussenius-Larsen. Fotograf og deltager: Rolf Lehrmann

Billeder fra besigtigelserne kan i øvrigt ses her: <https://photos.app.goo.gl/iNFgiYoAjGVMxF8L6>

Indhold

Oversigt over indhold og formål med notatet	2
1. Langhøj på Dyssevej 7 i Døjringe.....	4
2. Langdysse på Dyssevej 9 i Døjringe.....	4
3. Langhøj på Dyssevej 26 i Døjringe	5
4. Langhøj overfor Tygestrupvej 2, på Dyssevej 26 i Døjringe	6
5. Rundhøj i hjørnet ved Sorøvej 48 i Stenlille	6
6. Vielsted dyssen	7
7. Vielsted langdysse	8
8. Langdysse ved Niløse (overfor Merbjergvej 5)	9
9. Skålsten ved kolonien Filadelfias Museum	10
10. Langhøj på Overdrevet 1	11
11. Langhøj på Overdrevet 1	11
12. "Barnedyssen"	12
13. Rødengvej Bro.....	13
14. Stenkiste ved Frederikskilde.....	13
15. Frederikskilde Langdysse	14
16. Asehøj i Kongskilde Landsby	15
17. "Mølsøvdysse"	16
18. Langhøj i Alsted Skov.....	18
19. "Stejlebanke" på Sasserbrovej.....	18
20. "Ringdysse", en langdysse på Sejevej.....	19
21. Milepæl 9 3/4 mil på Ringstedvej	20
22. Langhøj i Vindelbro Skovpart	21
23. Mølleediget.....	21
Natur- og Fredningsgruppen	23

1. Langhøj på Dyssevej 7 i Døjringe

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040108-3, **Fredningsnr.:** 342313, **Fredningsstatus:** Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 10r Døjringe By, Munke Bjergby

Langhøj fra stenalder, ca. 2,2 m høj, 14 m bred og 44 m lang

Besigtigelse juni 2021:

Dyssen lå i en privat have og blev plejet af ejeren af huset op ad fortidsmindet, Dyssevej 7, med slåning af græs. Fortidsmindet ligger på landbrugsmatriklen ved siden af boligen.

På dyssen kunne ses en vegetation med Håret Høgeurt, Blød Storkenæb, Græsbladet Fladstjerne og Alm. Kongepen.

Fremtræder indbydende, men egentlig vejledning til pleje af fortidsminde, herunder træopvækst kunne være en god idé, både til ejer og vedligeholder.

Offentlig adgang ved forespørgsel hos ejeren.

Ingen informationstavle på stedet.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder.

2. Langdysse på Dyssevej 9 i Døjringe

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040108-4, **Fredningsnr.:** 342314, **Fredningsstatus:** Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 10r Døjringe By, Munke Bjergby

Langdysse, ca. 1,8 m høj, 11 m bred og 39 m lang

Besigtigelse juni 2021:

Dyssen lå i en privat have og blev plejet af ejeren af huset op ad fortidsmindet, Dyssevej 9, med hyppig slåning af græs. Fortidsmindet ligger på landbrugsmatriklen ved siden af boligen. Størstedelen af området var tætklippet, hvilket gav få muligheder for vilde blomsterplanter. Fremtræder indbydende og meget velplejet, men egentlig vedledning til pleje af fortidsminde, herunder slåning og træopvækst kunne være en god idé, både til ejer og vedligeholder. Offentlig adgang ved forespørgsel hos ejeren. Ingen informationstavle på stedet.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder.

3. Langhøj på Dyssevej 26 i Døjringe

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040108-6, Fredningsnr.: 342315, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 12a Døjringe By, Munke Bjergby. Langdysse, 2 x 11 x 27 m

Besigtigelse juni 2021:

Dyssen lå i en hestefold med væddeløbshest og blev ikke plejet og hesten kunne ikke græsse på højen. Fremtræder tilgroet og uplejet. En vejledning til pleje af fortidsmindet, herunder slåning og træopvækst, kunne være en god idé til ejeren.

På afstand kunne med kikkert ses, at der på højen voksede Dagpragtstjerne og Læge-Oksetunge.

Offentlig adgang var ikke ønskeligt pga. at hesten kunne blive urolig.

Ingen informationstavle på stedet.

Tæt på kunne man se til et andet fortidsminde, en rundhøj på ca. 9 x 11 m. Fortidsmindet er angiveligt et smukt mindesmærke, men var ikke tilgængeligt midt på en hestefold. Man kunne ane fortidsmindet fra grusvejen ved Dyssevej 26:

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder.

4. Langhøj overfor Tygestrupvej 2, på Dyssevej 26 i Døjringe

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 030309-3, Fredningsnr.: 34243, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 6x Saltofte By, Stenlille

Langdysse NNØ-SSV. 2 x 11 x 41 m. Randsten: 15 V, 4 S, 17 Ø. Kammeret ligger 15 m fra højens nordende, 3 af sidestenenene ses. Dæksten borte. Over dyssen skeldige. Højens vestlige del en del forgravet og afgravet.

Den skjulte langhøj overfor Tygestrupvej 2

På toppen, i forlængelse af langhøjen, var et skeldige

Besigtigelse juni 2021:

Langhøjen ligger i skel mellem 2 landbrug og trænger i den grad til vedligehold, herunder blotlæggelse af skeldiget mellem ejendommene

Fremtræder tilgroet og uplejet. En vejledning til pleje af fortidsmindet, herunder slåning og træopvækst, kunne være en god idé til ejeren.

På højen blev noteret følgende vilde planter: Læge-Oksetunge, Alm. Haremad, Korn-Valmue, Kruset Tidsel, Alm. Syre, Rejnfan, Alm. Gedeskæg, Vild Kørvel, Tjærenellike, Mark-Forglemmigej, Rødknæ, Alm. Pastinak, Alm. Hyld og Storbladet Elm. Forekomst af Tjærenellike og Læge-Oksetunge tyder på tidligere græsning.

Offentlig adgang kunne muliggøres via skeldiget.

Ingen informationstavle på stedet.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder samt udarbejdelse og opsætning af informationstavle samt etablering af sti via skeldiget.

5. Rundhøj i hjørnet ved Sorøvej 48 i Stenlille

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 030309-8, Fredningsnr.: 34241, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 15 Stenlille By, Stenlille

Rundhøj, 2,5 x 25 m. Afpløjet og afgravet flere steder. Indeholder uudgravet jættestue, hvoraf 6 dæksten ses i overfladen.

Svært at erkende som et fortidsminde

På bagsiden kunne enkelte randsten anes, under nedbrydning af en aggressiv elm

Foran fortidsmindet var et meget smukt og vedligeholdt, beskyttet stendige (DigeID: 120726)

Besigtigelse juni 2021:

Rundhøjen er for nylig ryddet for en del opvækst, men det er svært at genkende det som et fortidsminde og opvæksten er kraftig af både urter og trævækst. Kun et enkelt sted kan enkelte randsten erkendes, og en kraftig elm skygger og ødelægger stensætningen.

Fremtræder tilgroet og uplejet. En vejledning til pleje af fortidsmindet, herunder slåning og træopvækst, kunne være en god idé til ejeren.

Af vilde planter kan nævnes: Bidende Ranunkel, Alm. Røn, Tjærenellike, Kantet Perikon, Tårnurt, Alm. Hindbær, Storbladet Elm, Gåsemad og Ager-Padderok. Tjærenellike tyder på tidligere græsning eller høslæt.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder samt udarbejdelse og opsætning af informationstavle

6. Vielsted dyssen

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040106-4, Fredningsnr.: 342414, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 1c Vielsted By, Kirke Flinterup

Runddyse. Højens diam. 19 m. 19 randsten. Kammer aflangt firkantet i N-S og dannet af 1 sidesten mod Ø, 2 mod V og 1 mod N. Mod S en lavere karmsten. I forlængelse af kisten mod S er 2 gangsten. Over kisten og delvis også dækkende gangen, en vældig overligger. Usædvanlig smukt mindesmærke.

Besigtigelse juni 2021:

Runddyssen står meget smukt i landskabet og kan ses på afstand, idet fortidsmindet er placeret midt inde på en mark.

Det var ikke muligt at se planteliv på afstand.

Ved Frenderupvej, ca. 150 m fra dyssen, har Vestsjællands Amt i sin tid opsat en informationstavle, som absolut kunne trænge til at blive fornyet, men derudover synes fortidsmindet at blive plejet meget fint.

Informationstavlen

Anbefaling: Udarbejdelse af en opdateret, ny informationstavle

7. Vielsted langdyse

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040106-9, Fredningsnr.: 342413, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 3d Vielsted By, Kirke Flinterup

Langhøj, 1,5 x 15 x 23 m NNØ-SSV. Heri 2 kamre. Det NNØ kammer firesidet, af 5 bæresten og 1 dæksten mod V yderligere 2 sten, det ene vist tærskelsten, den anden gangsten. Det SSV-lige kammer dannet af 1 sidesten mod V, 2 mod Ø og 1 mod S, mod N en lavere tærskelsten, 1 sten umiddelbart N for kisten Måske en gangsten.

Vielsted langdyssen var tæt overgroet med græs

Ved forcering af mindesmærket kunne de 2 flotte kamre besigtiges, her det nordligste.

Besigtigelse juni 2021:

Langdysse befinder sig på en fin rasteplass langs den gennemgående Nyrupvej, et oplagt sted til rast. Der er en fin informationstavle på stedet og et nyere bord/bænkesæt. Da selve fortidsmindet er tæt overgroet med græs, virker det absolut ikke som det primære på stedet og danner mest skjul for et offentligt toiletsted med efterladt toiletpapir.

Af vilde planter blev set Alm. Agermåne, Mark-Forglemmigej, Hulsvøb, Vild Kørvel, Draphavre, Kløftet Stenbræk, Tofrøet Vikke.

Man kunne ønske, at der blev opsat et affaldsstativ og at selve fortidsmindet blev plejet lidt oftere, men ellers er det et forbilledligt sted. Stedet var tidligere en ulejet have, som Sorø Kommune synes at have overtaget.

Anbefaling: Opsætning af affaldsstativ og hyppigere vedligehold af fortidsminde og plads.

8. Langdysse ved Niløse (overfor Merbjergvej 5)

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 030306-10, Fredningsnr.: 33237, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 6a Niløse By, Niløse

Langdysse 40 x 10 x 2 m, flad ovenpå. Kammer sammenskredet; 2 bæresten og nedskreden dæksten.

Randsten: N 25, S 26, V 1, Ø 1. En del større spredte sten. En stor bøg og hasselkrat. Anseeligt mindesmærke.

Det er ikke til at se, at der bag dette krat gemmer sig et anseeligt fortidsminde ved Niløse.

Fortidsmindet på Merbjergvej ved Niløse er absolut betragteligt med en lang række store sten, men også med meget store træer og en masse krat.

Informationstavlen er skjult, ramponeret og svært tilgængelig – stammer fra Vestsjællands Amtskommune

Besigtigelse juni 2021:

Fortidsmindet trænger kraftigt til en plejeplan, hvor både ejer og Kommune går ind og sikrer tilstanden for det store fortidsminde og får genetableret en informationstavle.

Af vilde planter kan nævnes Hvid Anemone, Alm. Kaprifolie, Stilkeg, Fugle-Kirsebær, Sejle-Røn, Alm. Røn, Lund-Rapgræs, Stor Fladstjerne, Alm. Haremad, Vild Kørvel, Bøg, Draphavre, Benved, Gyldenris, Alm. Hyld, Ahorn, Hassel, Storbladet Elm.

Anbefaling: Fortidsmindet trænger og fortjener kraftigt til en renovering og efterfølgende udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder samt udarbejdelse og opsætning af en ny informationstavle

9. Skålsten ved kolonien Filadelfias Museum

Skålstenen, der ligger ved indgangen til Filadelfias Museum, blev fundet i forbindelse med udgravningen til Filadelfias kirke. Den indeholder tre store huller og to mindre. Den er muligvis fra Bronzealderen, men mest sandsynlig fra overgangen fra Jæger- til Bondestenalderen.

Skålstenen er anbragt foran Kolonien Filadelfias Museum på Kolonivej 2 i Dianalund

Anbefaling: Udarbejdelse og opsætning af informationstavle/skilt

10. Langhøj på Overdrevet 1

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 030211-20, Fredningsnr.: 34231, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere

Ligger på matr. Nr.: 3I Ruds Vedby By, Ruds Vedby

Dyssekammer, 5 bæresten, hvoraf den nordlige endesten er skredet lidt ud; stor dæksten. Dæksten blev sat tilbage på plads i 1988 for at undgå nedskridning.

Flot og velbevaret langdysse fra stenalderen (dateret 3950 – 2801 f.Kr.)

Kammeret på den flotte og velbevarede langdysse fra stenalderen

Besigtigelse juni 2021:

Langdyssen befinder sig dybt inde i en privat have langt fra nærmeste offentlige vej, men ved kontakt til ejeren kan adgang opnås.

Langdyssen er skjult af høje nåletræer, der med fordel kunne lysnes i, så fortidsmindet kom bedre til sin ret.

De høje træer gør, at der ingen særlig vegetation er omkring dyssen.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer.

11. Langhøj på Overdrevet 1

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 030211-17, Fredningsnr.: 33232, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 3ay Ruds Vedby By, Ruds Vedby

Ved vejen mellem Skellebjerg og Ruds Vedby findes et markant fortidsminde, og på den nærliggende mark findes en række stenalderhøje, men kun den direkte langs vejen er tilgængelig. Den langs vejen er en rest af en langdysse uden høj. Kammer af 3 bæresten, ingen dæksten. Kun randsten i vestsiden.

Afrenset fortidsminde tæt på Sorøvej mellem Skellebjerg og Ruds Vedby ved Conradineslyst, et område med mange, godt beskyttede fortidsminder.

Besigtigelse juni 2021:

Fortidsmindet er tidligere besigtiget og ligger smukt og vedligeholdt og markant i terrænet, men der mangler virkelig en informationstavle over det aktuelle samt en oversigt over de mange andre fortidsminder i området – 7 fortidsminder på samme matrikel.

Anbefaling: Udarbejdelse og opsætning af informationstavle

12. "Barnedyssen"

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040107-2, Fredningsnr.: 35238, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 5h Lyngby, Lyngby

Rundhøjen fra stenalderen står på en mark umiddelbart syd for Frederiksberg, og beskyttelseslinjen omkring fortidsmindet har betydning for bebyggelsen på Odinsvej samt for den nye tilkørselsvej til Klokkergårdsområdet.

Selve fortidsmindet består af 3 bæresten hvoraf de 2 udgør langsiderne og 1 den NØ kortside. 1 dæksten. Kammeret står på en lille rest af højen 0,4 x 7 m.

Fortidsmindet er ikke tilgængeligt, idet det ligger midt på marken. Der kunne med fordel opsættes en informationstavle på trekantområdet, hvor Odinsvej svinger mod nord.

Langs villahaverne på Odinsvej løber et beskyttet stendige (DigeID: 107974), som godt kunne trænge til lidt nænsom pleje.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder samt udarbejdelse og opsætning af informationstavle på trekantområdet, hvor Odinsvej svinger mod nord samt evt. en trampesti ind til fortidsmindet efter aftale med ejeren.

13. Rødengvej Bro

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040107-135, Fredningsnr.: 352332, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere
Ligger på matr. Nr.: 9 Borød-Flinterup By, Lyngø

Den sporbærende buebro er ca. 10 m lang, 10 m bred og 8 m høj. På hver af broens sider er en ca. 6 m lang fløj. Broen er opført af kløvede granitkvadre, mens hvælvet er af gule teglsten. Broen har også betegnelsen Banedanmark-bronummer 15512 (Sorø-Slagelse).

Broen er opført ca. 1853 i forbindelse med anlæggelsen af jernbanen Roskilde-Korsør. Jernbanen mellem København og Korsør blev i 2007 udpeget som nationalt industriminde.

Pga. de trafikale forhold vil det ikke være en god idé at opsætte en informationstavle. Broen optræder meget smukt og vedligeholdt.

Anbefaling: Ingen yderligere

14. Stenkiste ved Frederikskilde

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040107-104, Fredningsnr.: 362344, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere
Ligger på matr. Nr.: 8a Lyngø-Eskilstrup By, Lyngø

Vejkiste/stenkiste. Konstrueret af granitkvadre og -planker. 14 m lang, orienteret NNV-SSØ. Den SSØ-ligste del er den ældste. Lysning 85 x 135 cm, længde 5,70 m, sat af 2 skifter kvadrer. Mod SSØ er kisten forlænget med en 2 m skrå facade mod åbrinkerne. Mod NNV - i forbindelse med en vejudvidelse - er vej-kisten/stenkisten forlænget med 8,80 m. På denne strækning er lysningen 95 x 200 cm, sat af 4 skifter kvadrer. Granitplanker i bund og top.

Anbefaling: Da stenkisten befinder sig på Naturstyrelsens areal ved Kongskilde Naturcenter, vil det være naturligt at bede Naturstyrelsen sørge for, at Stenkisten synliggøres, og at der opstilles en informationstavle som informerer om stenkisten.

15. Frederikskilde Langdysse

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040107-6, Fredningsnr.: 362330, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere
Ligger på matr. Nr.: 1d Frederikskilde, Lyngø

Langdysen har engang været et imponerende syn med sine 30 meter og op til 3 gravkamre. Nu ligger langdysen mest hen som en ruin med meget store træer på, hvoraf en er væltet og tydeligvis har taget en masse med sig fra langdysens kant, hvilket må frygtes kan ske når de nuværende træer vælter om. Det ene kammer er åbent og besøges af rigtig mange børn, som lige kan krybe derind.

Af planter på dyssen kunne noteres snebær, skov-elm, bøg, ahorn, ask og guldnælde. Snebær er spredt fra haver m.v. og er nordamerikansk art. Arten bør bekæmpes.

Det er naturstyrelsen som ejer området omkring naturcenteret og en pleje af langdysen bør ske. Den opsatte informationstavle er meget informativ, og indeholder en QR-kode.

Langdysen er dækket af store bøgetræer

Den væltede bøg har revet en stor del af langdyssen op

Anbefaling: Da fortidsmindet befinder sig på Naturstyrelsens areal ved Kongskilde Naturcenter, vil det være naturligt at bede Naturstyrelsen sørge for at fortidsmindet bliver plejet, herunder at snebær fjernes.

16. Asehøj i Kongskilde Landsby

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040107-8, Fredningsnr.: 362331, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere

Ligger på matr. Nr.: 2af Lyng-Eskilstrup By, Lyng.

Asehøj, 1,7 x 11 m med rest af jættestue. Kun SV halv- del af kammeret er bevaret (2,5 x 7 m) og består af 9 sten. Fra den SØ langvæg går mod SØ en gang ca. 1 m bred og 7 m lang, dens SV-side er helt bevaret og består af 7 sten, her- iblandt 2 karmsten. I gangens NØ-side er bevaret 2 sten, heraf 1 karmsten. Fjernet 2 m fra kammeret ligger en tærskel- sten. Anvendelse af tørmur ses i såvel gang som kammer.

Der var kun adgang til området med fortidsmindet via en græssti, som tydeligvis blev vedligeholdt af naboen. Jættestuen, som kunne nås via græsstierne, var overraskende flot, altså det som kunne ses pga. den voldsomme tilvækst af træer, buske og urter. Overraskende nok befandt der sig en relativt

velbevaret informationstavle ved jættestuen. Tavlen var fra Vestsjællands Amts tid og havde absolut fortjent at komme frem i lyset og blive kendt af mange flere end dem som trodser opvæksten.

Omkring jættestuen findes et naturområde, bestående af 4 matrikler, 2af 2 aæ, 2az og 2ay alle Lyng-Eskilstrup By, Lyng. Ejerskabet er ukendt, men der burde etableres et naturområde med stier til jættestuen.

Ved dyssen fandtes følgende plantearter: Ager-Padderok, Stilkeg, Vild-Æble, Rejnfan, Brombær, Grå Bynke, Gyvel, Hunderose, Stor Nælde, Sct. Hansurt, Alm. Engelsød, Alm. Hundegræs, Ahorn, Hyld, Hindbær og Lupin. Lupin er spredt fra haver og kan være invasiv, hvorfor den bør bekæmpes.

Op langs området findes et beskyttet stendige (DigelID: 118443), som er meget seværdigt og som bl.a. er dækket over en længere stykke af bregnen engelsød.

Ude ved Ryevej findes en ældre markeringspæl som godt skjult viser hen til jættestuen ad vejen lang stendiget.

Jættestuen og området kunne godt trænge til en omhyggelig behandling.

Anbefaling: Fortidsmindet trænger voldsomt til at blive synliggjort og hele området til en kærlig men afpasset pleje og synliggørelse.

17. "Mølsøvdysse"

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040113-1, Fredningsnr.: 3624182, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr. Nr.: 3a V. Broby By, V. Broby

Runddysse, "Mølsøvdysse" (Molsdysse?). Høj, 0,5 x 12 m. Randsten 21. Fir- kantet kammer Ø-V bygget af 3 bæresten (heraf 2 mod N.) og 1 tærskelsten samt 1 dæksten med skålformede fordybninger.

Særdeles smukt mindesmærke.

Dyssen ligger tæt på den blå rute i Broby Vesterskov, fjernvandrevej E6 og Pilgrimsruten og højt over Susådalen, tæt på indgangen til Broby Vesterskov og kunne virkelig fortjene en informationstavle og meget gerne en trampesti ind til fortidsmindet.

Da DN Sorø besigtigede stedet i efteråret 2021, var det ikke muligt at bese fortidsmindet pga. nysået korn. Tidligere har det været muligt at bese det meget smukke fortidsminde, som tidligere har været plejet, men som nu synes at gro til.

Mølsøvdysse som den ses fra stien d. 16. oktober 2021

Arkivfoto af Mølsøvdysse

Stien går på stedet ved dyssen langs et beskyttet stendige (DigeID: 118708), som dog er delvis skjult bag en række buske, og hvor der bagved vokser en del japansk pileurt, som burde bekæmpes. På og ved diget vokser der en række meget gamle og flotte egetræer.

DN Sorøs Natur- og fredningsgruppe ved det beskyttede stendige med de flotte, gamle egetræer.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder samt udarbejdelse og opsætning af informationstavle samt etablering af sti til fortidsmindet.

18. Langhøj i Alsted Skov

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040113-22, Fredningsnr.: 3624184, Fredningsstatus: Fredet før 1937

Ligger på matr.nr.: 47a V. Broby By, V. Broby

Ingen høj. Intet kammer. 13 randsten. Indenfor stenrammen ses en større stenblok. Græsgroet. I skov.

Restaureret 1936

Området er for nyligt ryddet, så sten og fortidsminde nu er synligt tæt ved Alstedvej.

Der er meget lidt at se på stedet, men godt at det er blevet synligt. Tæt ved findes resterne af en rundhøj, som ligeledes er ryddet og synlig, men også uden yderligere informationer.

Af planter på dysen blev noteret enkelte Skov-Star, Guldnælde og Bøg.

Anbefaling: En informationstavle kunne dække de mange fortidsminder i Alsted Skov.

19. "Stejlebanke" på Sasserbrovej

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040104-5, Fredningsnr.: 352425, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere

Ligger på matr. Nr.: 1a Fjenneslevmagle By, Fjenneslev

9 bevarede randsten. Højen er ret tilgroet, også med mindre træer. Uregelmæssig, ret stejl højside. Der var lagt nogle marksten op ad højside og pløjet tæt på kanten.

Der er fra tidligere tid pløjet meget tæt på højen, som fra Sasserbrovej ikke ligner et fortidsminde, men en remise pga. den kraftige bevoksning af bl.a. Hybenrose, Mirabel, Gyvel og Hyld.

Med aftale fra ejeren fik gruppen tilladelse til at krydse marken for at se nærmere på højen. Højen fremstod meget stejl og uden tydelige randsten.

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder.

20. "Ringdysse", en langdysse på Sejevej

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040101-5, Fredningsnr.: 352421, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere

Ligger på matr. Nr.: 4a Knudstrup By, Alsted

Langdysse "Ringdysse". Stærkt beskadiget, 1,6 x 20 x 45 m. Randsten: ØSØ:16, VNV:18, NNØ:1, SSV:3.

Adskillige af rand- stenene væltet. Jordhøjen fjernet indenfor randstenene. Af kammeret, der ligger NNØ for midten af højen, nu kun 2 sten tilbage, hvoraf den ene måske på plads og opr. kammerets sydlige endesten.

Fortidsmindet er markeret allerede ved Store Ladegårdsvej, som er meget markeret, Ved selve fortidsmindet findes der en meget gammel informationstavle og selve fortidsmindet er meget overgroet med træer, buske og urter. Fortidsmindet kunne blive meget markant, hvis det blev plejet og der kom en bedre information. Der pløjes meget tæt på fortidsmindet og ud mod Sejevej passes omgivelserne som en privat have.

Af planter blev fundet: Alm. Hyld, Slåen, Vild Kørvel, Prikbladet Perikon, Gul Snerre, Alm. Gedeskæg, Vild-Æble, Stor Nælde, Hvidtjørn, Hindbær, Korbær, Kruket Skræppe, Ager Tidsel, Alm. Syre, Alm. Hundegræs og Gederams.

Randstenene er store og flotte

De fleste af de store randsten er skjult i opvækst

Udefra er det svært at erkende langdyssen som sådan

Anbefaling: Udarbejdelse af en vejledning til pleje af fortidsmindet til ejer og vedligeholder samt udarbejdelse og opsætning af en ny informationstavle.

21. Milepæl 9 3/4 mil på Ringstedvej

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040110-45, Fredningsnr.: 352445, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere

Milepælen står 9 3/4 mil (ca. 73,5 km) fra Rådhuspladsen i København på Ringstedvejen i Bolbro Skov.

I 2014 skriver Kulturstyrelsen: "Milesten af typen stele. Stenen, som er af lys rødgrå granit, er i god stand men bør afrenses og opmales. Påskrift: C VII 9 3/4 M Mål: 29x21,5 44x36 116,5 2 62"

I løbet af 2020 er milepælen på foranledning af DN Sorø blevet både afrenset og genopmalet, så den nu fremstår markant i vejsiden.

Anbefalinger: Ingen

22. Langhøj i Vindelbro Skovpart

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040110-5, Fredningsnr.: 35242, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere
Langdysse 1 x 21 x 30 m Ø-V. Kammeret 0,4 x 1 m og or. i højens retning. Randsten: N 9, S 10, Ø 4, V 2 (begge væltede). Kun den nordlige langsides store sidesten og den østlige endesten bevaret. Af sydrækkens sten er af nr. 2 fra vest afsprængt 3 større stykker (antagelig frostsprængninger da stykkerne sidder ved). Randstenene er prægtige og store. Adskillige har 1 m synlig højde og enkelte lidt mere.

Fortidsmindet ligger meget smukt i skovbunden og er tydeligt markeret med en informationstavle. Tavlen har dog lidt en del overlast.

Af planter på fortidsmindet fandtes kun enkelte Ask og Bøg.

Anbefalinger: At tavlen genoptrykkes og at skiltet rettes op og repareres.

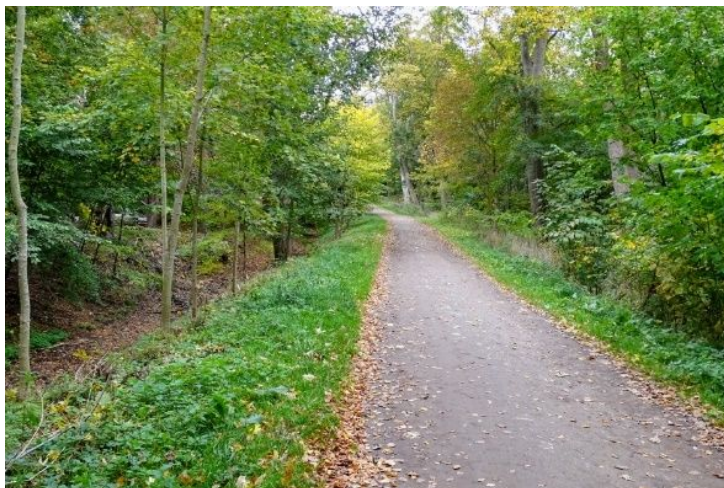
23. Møllediget

Oplysninger fra Slots- og Kulturstyrelsens oversigt over Fund og Fortidsminder:

Sted- og lokalitetsnr.: 040110-5, Fredningsnr.: 35242, Fredningsstatus: Fredet 1937 eller senere
"Møllekanal. Møllekanalen strækker sig fra Banevej til hovedvej 1, og er ca. 1750 m lang. Der er fra 8 - 10 m bred og fra 1,75 - 2,5 m dyb. Kanalen, der er tørlagt, er bedst bevaret på den midterste strækning fra jernbanedæmningen til ca. 250 m syd for hovedvej 1. Fra Banevej til skovridergårdens have fremtræder kanalen som en svag 50 - 75 cm dyb sænkning med en bredde af 6 - 8 m. I skovridergårdens have er kanal- anlægget helt planeret. De sidste 250 m inden hovedvej 1 antager kanalen karakter af en smal og dyb grøft, der flader ud lige op til vejen. Langs hele kanalens østside løber en 5 - 8 m bred og ca. 1 m høj vold, hvorpå "Filosofgangen" er anlagt. Langs kanalens vestside er på flere strækninger bevaret en ca. 1 m høj og indtil 5 m bred vold. Foruden jernbanedæmningen er 3 asfalterede veje, Ingemannsvej, Kirkegårdsvejen og Fægangen, på 8 - 10 m brede dæmninger ført over kanalen, der endvidere overskæres af enkelte mindre overgange samt en enkelt træbro i forbindelse med spadserestierne. Kanalens sider samt voldene på begge sider er træbevoksede. Fredningen omfatter kanalen i hele dens længde og i en bredde af 10 m samt en bræmme på 6 m mod vest og 8 m mod øst.

Ovennævnte fortidsminde må ikke fjernes, udjævnes, ændres eller på nogen måde beskadiges ved gravning, pløjning, beplantning, bebyggelse, henlæggelse af jord, sten og affald eller på nogen anden måde forstyrres. Eksisterende bevoksning kan fældes, men stød og rødder må ikke optages, uden efter nærmere aftale med rigsantikvaren. Det planerede stykke i skovridergårdens have kan anvendes som have i samme omfang som hidtil.”

Mølleediget har indtil for nyligt (2021) været et rodet stykke med rigtig megen opvækst, men hen over sommeren er der foretaget et stort oprydningsarbejde så kanalen nu fremtræder som et lysåbent, flot stykke ingeniørkunst, dog dækket af en række træer, så yderligere opvækst forsinkes.

Filosofgangen og Mølleediget

Langs Filosofgangen og Mølleediget kan man møde mange sjældne fugle, Lille Flagspætte og Huldue, og er man overordentlig heldig kan man møde billen 'Eremit', som er rød-listet som udrydningstruet i hele dens udbredelsesområde, og som er baggrunden for at området er udlagt som både Natura2000 område og habitatsområde. Derudover kan man møde en del street-art i form af farvede bolde og stendyr, så der er meget at opleve ved en tur ad Filosofgangen.

Stendyr på en gammel bøgestub

Anbefalinger: Ingen anbefalinger, udover at den nuværende pleje vedligeholdes fremover

Natur- og Fredningsgruppen

Ovenstående besigtigelse er gennemført af DN Sorø's Natur- og Fredningsgruppe, men har været åben for alle aktive i DN Sorø. At ikke alt er rent arbejde kan ses på disse billeder, taget undervejs i forbindelse med den seneste besigtigelse.

Formiddagskaffe foran Kongsgaarden

Frokost ved gadekæret i Fjenneslevmagle

Udover besigtigelsen beskæftiger DN Sorø's Natur- og Fredningsgruppe sig primært med natur- og landskabsfredninger, herunder det, der foregår i den del af Åmosen, som er beliggende i Sorø kommune.

Gruppen skal:

- Følge fredningerne og deres tilstand, herunder se på behov for pleje af områderne
- Samarbejde med DN's afdelinger i nabokommunerne om fælles fredninger
- Se på behovet for modernisering af fredninger, herunder samarbejde med DN's sekretariat ved udvidelse af eksisterende eller forslag til nye fredninger, jvf. DN's aktuelle fredningsstrategi
- Medvirke til formidling af værdifulde naturområder med henblik på benyttelse og beskyttelse af disse
- Følge op på Naturstyrelsens eftersyn af beskyttede områder i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3
- Følge op på Sorø Kommunes håndtering af Naturkvalitetsplanen
- Følge udviklingen i Åmosen i dialog med Naturpark Åmosen, DN's repræsentanter i hhv. Naturparkens bestyrelse og Naturparkråd og DN i henholdsvis Kalundborg og Holbæk kommune.

Man er velkommen til at kontakte formanden, Niels Hilker – niels.hilkers@gmail.com, eller næstformanden, Rolf Lehrmann – rolf.lehrmann@gmail.com, hvis man har lyst til at gøre noget for naturen, miljøet eller klimaet i Sorø Kommune som aktiv i DN Sorø.

Se i øvrigt DN Sorø's hjemmeside: <https://soroe.dn.dk/>